STICUSA KNIPSELKRANT 190

AMIGOE MAANDAG 14 MAART 1988

ANTILLIAANS VERHAAL

vanaf 21 maart op TeleCuraçao

ZOALS DE AMIGOE al eerder uitvoerig berichtte, zal de komende weken een zesdelige documentaire worden uitgezonden via TeleCuraçao en TeleAruba over de geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba vanaf het ontstaan van de eilanden tot aan het jaar 1986, toen de status aparte van Aruba inging.

Deze serie werd geregisseerd door Kees van Langeraad en is een gezamenlijke productie van de NOS uit Nederland en de televisie- maatschappijen van Curaçao, Aruba en Sint Maarten met steun van de Sticusa en de diverse regeringen. Deze zelfde serie wordt tegelijkertijd uitgezonden in Nederland om ook de Nederlanders een indruk te geven van de lotgevallen van de Antilliaanse bevolking in de loop der eeuwen.

Het verhaal van de serie werd geschreven door Luis Daal, maar het materiaal waarmee hij het verhaal samenstelde, kwam van medewerkers van de Antillen en Aruba zelf.

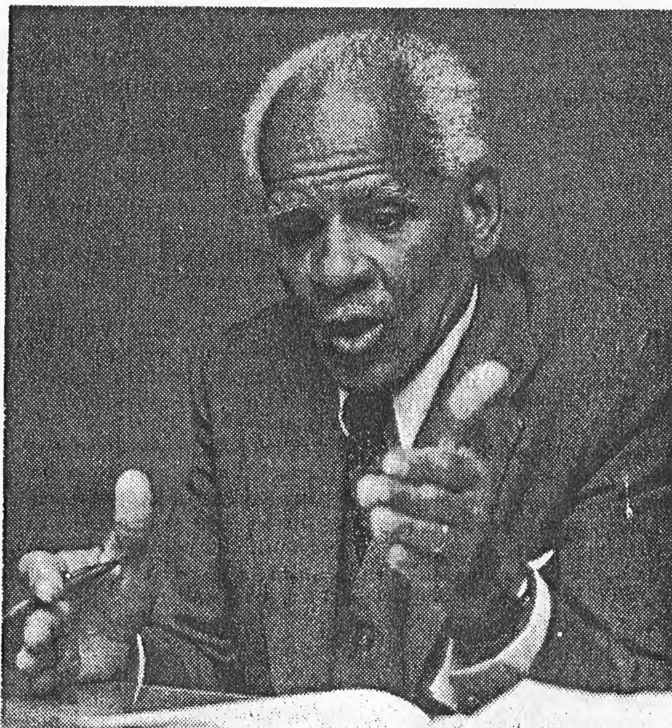
Voor die medewerkers, de gouverneur prof. dr René Römer en zijn echtgenote, en andere genodigden, waaronder de pers, werd zondagmiddag in het CCC een voorvertoning gegeven van gedeelten uit de documentaire- serie.

Tijdens die bijeenkomst werd eerst Ro de Palm herdacht, die dit helaas niet meer mocht meemaken. Romeo Heye zong, zeer mooi, het volkslied en de manager van TeleCuraçao, Jaime Rofina, hield een inleiding waarin hij vertelde hoe de documentaire tot stand was gekomen. De organisatie van het geheel lag in handen van Reyna Joe, die in de film de interviews op Curaçao verzorgde.

LANDSTALEN

De documentaires worden in Nederland in het Nederlands, op de Benedenwindse eilanden in het Papiamentu en op de Bovenwinden in het Engels ingesproken. De interviews zijn in de landstalen opgenomen en ook zo gehandhaafd in de film, waarbij ze in Nederland ondertiteld zijn.

De eerste aflevering gaat over het ontstaan van de Caribische eilandenboog en dat geologisch verhaal is prachtig verfilmd met gloeiende lava die uit zee naar boven komt en zo de eilanden vormt.

LUIS DAAL
...synopsis...

Ook de volgende afleveringen tonen mooie filmbeelden, die afgewisseld worden met interviews van oude mensen, die over vroeger vertellen of juist met jonge, zoals het meisje van Sint Eustatius dat wil vechten voor de toekomst van haar eiland.

Er is niet alleen filmmateriaal uit 1986 gebruikt, het jaar dat de filmploeg de eilanden bezocht, maar ook historisch materiaal uit de jaren dertig of bijvoorbeeld van 30 mei 1969.

In het verhaal sluipen af en toe kleine onjuistheden: Curaçao heeft geen woestijnklimaat, maar een steppeklimaat, de WIC verdiende in de bloeiperiode met de slavenhandel wel veel geld, duikers praten, zij het onduidelijk, met elkaar onder water, en dergelijke, maar dat is niet storend voor de opbouw van het verhaal.

Ik kreeg ook de indruk, dat de betekenis van Bonaire en Sint Eustatius in de oudere geschiedenis niet voldoende tot zijn recht kwam en wat overschaduwd werd door Aruba en Curaçao, die in de jongste geschiedenis de eerste plaats innemen, maar omdat slechts gedeeltes van de afleveringen vertoond werden, kan die indruk onterecht zijn.

De laatste aflevering eindigt met een stukje moraal, dat naar mijn idee onnodig is, want de slotwoorden, die uitgesproken worden door het Statiaanse meisje, zijn krachtiger en duidelijker en meer 'to the point'. Zij maken de voorafgaande minuten overbodig.

MAANDAGAVOND

De uitzendingen vinden plaats op maandagavond om zeven uur. Het schema ziet er uit als volgt:

21 maart: 'Testigunan silensioso' (Stille getuigen) — over het ontstaan van de eilanden.

28 maart: 'Hueyanan straño' (Vreemde voetsporen) — over de 16e en 17e eeuw, het begin van de kolonisatie en slavenhandel.

4 april: 'Katibu ta galiña' (Een slaaf is een kip) — over de slavernij en de Tula-opstand.

11 april: 'Testigunan ku ta papia' (Sprekende getuigen) — over Brion en Piar en de afschaffing van de slavernij.

18 april: 'Riba propio forsa' (Op eigen kracht) — over de olie- raffinaderijen en de nieuwe autonomie.

25 april: 'Ora di berdat' (Uur van waarheid) — over 30 mei 1969 en de status aparte van Aruba.

Het lijkt mij een prachtige serie, die nu eens niet uitgaat van de verrichtingen van de Nederlanders in de West, maar de geschiedenis belicht vanuit de Antillen en Aruba zelf. Het geeft een inzicht in de omstandigheden die in het verre en recente verleden hebben geleid tot de situatie waarin wij thans verkeren.

NEL CASIMIRI

In de Tempel

Actueel toneel over Aids

(door Marjo Nederlof)

WILLEMSTAD -- Krijg je van zoenen AIDS? De meeste mensen weten zolangzamerhand het antwoord daarop wel: van zoenen krijg je géén AIDS. Toch bleek in Nederland uit een onderzoek, dat niemand bereid is een AIDS-drager te zoenen.
De theatervoorstelling "Onder de Leden" gaat over mensen die in aanraking komen met AIDS. Het thema is niet het ziektebeeld, maar de reaktie van familie, vrienden, hulp verleners en artsen op het gegeven dat iemand in hun omgeving AIDS heeft. En of u dat nu accepteert of niet: met de nog steeds stijgende cijfers van het aantal AIDS-slachtoffers op de Antillen (we naderen hier aardig de Afrikaanse verhouding 1:1 wat het aantal slachtoffers per sexe verdeeld betreft), binnen nu en de komende jaren zult u in uw nabije omgeving worden geconfronteerd met iemand die AIDS heeft. Nee, nu niet deze krant wegleggen of aan een ander artikel beginnen.

WILLEMSTAD - Komt AIDS in Europa vooral voor onder de leden van "de club", in het Caribisch Gebied krijgen ook hetrosexuelen AIDS onder de leden. "Onder de leden" van de Theaterunie, met o.a. (rechts) Frank Wittebrood en (links) Wick Ederveen gaat over de reacties van familie, vrienden en hulpverleners op deze fataal verlopende ziekte.

Volgende week zal op donderdag 24, vrijdag 25 en zaterdag 26 maart in theater de Tempel "Onder de leden' gebracht worden. De dag ervoor, de 23-ste is er een speciale voorstelling voor een ieder die medisch of paramedisch werkzaam is. In losse scenes worden in "Onder de Leden" de laatste maanden van het leven van Wim van den Bergh en zijn directe omgeving in beeld gebracht. We zien daarin de machteloosheid van de mensen om hem heen. Hun ideeen over medemenselijkheid worden op de proef gesteld door het vermeende besmettingsgevaar. Diepgewortelde angsten steken de kop op, terwijl die toch zo beschaafd toegedekt leken. Alleen maar ellende is het trouwens niet; recensies in verschillende dagbladen spraken van "prachtig, doordacht, leuk en schrijnend", "melodrama vermeden", "beelden blijven hangen".

"Onder de Leden", dat in oktober 1986 in premiere ging in Amsterdam, wordt in een speciale bewerking voor Curaçao gebracht door Shireen Strooker, Bram Vermeulen, Hans Man in 't Veld, Wick Ederveen, Jan van Galen, Kenneth Herdigein en Frank Wittebrood.

Toneel dat "ergens over gaat" wordt niet veel vertoond op Curaçao. Amateur gezelschappen van hier brengen steevast blijspelen of komische kluchten, waarbij je inderdaad een avondje onbedorven plezier kunt hebben. Verder hebben we nog het aanbod van uit Nederland toegestuurde cabaretiers (met nogal vaak de "veilige" Paul van Vliet) of we krijgen Jasperina de Jong, die tv-presentator Willigenburg meenam en die deden of we hier achterlijk zijn. Afstand,- ras-, cultuur- en standoverschrijdende toneelstukken zijn echter zeer schaars.... Een stuk dat handelt over de gevoelens van AIDS dragers en hun omgeving lijkt me daarentegen bij uitstek universeel te zijn en ook voor mensen die geen toneel-fanaat zijn is het een actueel thema.

"Onder de Leden" werd niet geschreven, maar ontstond vanuit improvisaties van de spelers. Ook het Werktheater werkte op die wijze enige jaren geleden en het wekt dan ook geen verbezing regisseurs Shireen (Jan Rap en zijn maat) Strooker en Hans Man in 't Veld aan te treffen bij "Onder de Leden". In een dergelijk stuk is de speler tevens de maker en het groepswerk is bepaald voor het eindresultaat.

"Onder de Leden" is niet het enige stuk dat over AIDS gaat. In Nederland bracht Jos Brink "Een nieuwe dood", in de Verenigde Staten werden ondermeer The normal heart en As is gebracht die elk vanuit een andere hoek de problematiek rond AIDS benaderen. De Theaterunie, die "onder de leden" met medewerking van het Cultureel Centrum Curaçao brengt, mikt met deze produktie niet alleen op homosexuelen, maar op het grote publiek. Hans Man in 't Veld, in een interview in de Amsterdamse Uitkrant:

"Ik wil iets zeggen over de bom waarop ikzelf zit. Dat geef ik in deze tijd prioriteit. Het is bovendien nooit weg wanneer acteurs over leven en dood gaan denken. Maar absoluut geen sensatie." En Bram Vermeulen, in een ander interview: "AIDS is veel meer dan een ziekte, het wordt ook een maatschappelijk verschijnsel. Van de ene kant lijkt het wel een aankondiging van de nadagen, het lijkt van de andere kant een politiek spel. Het is de eerste ziekte waar genot en levenswijze zwaar verbonden zijn met de dood. En voorlopig is het een onfeilbare straf omdat de dood er op volgt. Het is op dit moment meer dan actueel."

"Onder de Leden", solo's door de Theaterunie, wordt ook gebracht voor middelbare scholen. Kaarten voor de Tempel kosten tien gulden.

Tot slot nog één citaat uit een recensie, uit het Parool: "Op een mooi, sober speelvlak met tal van verrassende gebruiksmogelijkheden werd met grote toewijding anderhalf uur associatief theater gemaakt, dat herhaaldelijk wist te ontroeren en te boeien." Volgende week in de Tempel.

DE BEURS Dinsdag 15 maart 1988

HAROLD MARTINA TREEDT OP IN DEN HAAG EN AMSTERDAM

WILLEMSTAD -- Op 5 en 6 april a.s. treedt de bekende Curacaose pianist Harold Martina op in twee Nederlandse steden, t.w. Den Haag en Amsterdam.
Ter gelegenheid van het feit dat het parlement van de Nederlandse Antillen op 5 april 1938 werd ingesteld, heeft de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen besloten deze mijlpaal in de staatkundige ontwikkeling van de Nederlandse Antillen op gepaste wijze te herdenken met een pianorecital in de residentie.
De pianist heeft in het verleden bij tal van historische jubilea concerten gegeven zowel in de Antillen als in Colombia.
Dit concert vindt plaats in DILIGENTIA, aan het Lange Voorhout in Den Haag op dinsdag, 5 april a.s.
Het programma vermeldt werken van J. Haydn, L. van Beethoven, F. Schubert, F. Chopin, M. Ravel en A. Skrjabin.
De Stichting Culturele Samenwerking (STICUSA) die 14 jaar geleden de toernee van Martina in Nederland heeft georganiseerd, verleent ditmaal eveneens haar volledige medewerking.
Op woensdag 6 april wordt het concert van Harold Martina in de Kleine Zaal van het Amsterdams Concertgebouw dan ook door STICUSA gesponsord.

BEURS EN NIEUWSBERICHTEN
Woensdag 16 maart 1988

BLAZERS-ENSEMBLE UIT CURACAO BEKOORT PUBLIEK

ORANJESTAD -- Afgelopen weekend was het blazersensemble Adjadjo uit Curacao op Aruba.
Op zaterdagavond speelde het ensemble een concert in Cas di Cultura; op zondag ochtend was er een repetitie met het Quintetto Arubano en op zondagmiddag werd er een workshop gehouden voor alle belangstellende houtblazers.

Tijdens het concert bleek dat de jeugdige blazers heel wat in hun mars hebben. Een fuga van Johann Sebastian Bach en een cyclus van 6 Russische dansen van Anatoly Liadov werden met veel verve en enthousiasme gespeeld. Van de fraaie fagotsolo die erop volgde was jammer genoeg niet veel te horen omdat de solist Brian Lau overmatig bescheiden speelt. Bovendien had hij problemen met de stemming, maar Brian toonde zich een veelbelovende instrumentalist.
Een van Mozarts contradansen werd door een trio stijlvol vertolkt. De hoboiste Frédérique de Muy bracht daarna een van de drie romances van Robert Schumann ten gehore. Haar zenuwen waren haar even de baas maar toch demonstreerde zij een fraaie toon en veel muzikaal begrip. Datzelfde geldt voor de klarinettist Dino Williams die een technisch zeer (misschien wel te) lastig Concertino van Carl Maria von Weber blies. Hij deed dat met overtuiging.

Na de pauze bracht klarinettist Robert-Jan Lensink een valse Triste van Reinhold Glière ten gehore. Deze muziek, niet zo virtuoos als von Weber, leek hem op het lijf geschreven. Prachtig. Beide klarinettisten vertolkten hiervoor nog een duo van Ignaz Pleyel op bewonderenswaardige wijze.
Na twee pretentieloze werkjes van G. Evans voor fluit-trio en piano, stijlvol gebracht, volgden nog drie stukken voor het gehele ensemble, alweer met aanstekelijk enthousiasme gespeeld.

Tijdens de workshop van zondagmiddag werden eerst drie eenvoudige Amerikaanse songs ingestuurd en daarna een bewerking van Mozarts variaties op "Altijd is Kortjakje ziek" ("Ah, vous dirai-je maman"). Er waren partijen voor iedereen: van absolute beginner tot professional. Een gedenkwaardige gebeurtenis, mede door de inzet van de spelers en van de leiders van deze muziekgroep, het echtpaar Iman en Aya Landheer.

De Arubaanse Muziekschool die het geheel organiseerde en het echtpaar Landheer verdienen veel lof voor dit weekeind. Maar het is wel jammer dat de belangstelling veel te wensen overliet.
D. de Boer.

AMIGOE DINSDAG 15 MAART 1988

Groot aantal deelnemers workshop

Clay Toppenberg krijgt beurs voor Theaterschool Amsterdam

WILLEMSTAD — De workshop over toneelregie die de Theaterschool in Amsterdam op Curaçao en Bonaire begin deze maand gehouden heeft, is volgens de initiatiefnemers een succes geworden. Van de 40 deelnemers op Curaçao is de 28-jarige Clay Toppenberg uitgekozen om als leerling aan de Theaterschool in Amsterdam een studie toneelregie te volgen. Deze studie is mogelijk geworden doordat de OKSNA een volledige beurs ter beschikking heeft gesteld. Tevens heeft deze instelling toegezegd dat voor de komende drie jaar jaarlijks één student met een beurs de Theaterschool in Amsterdam zal kunnen volgen.

De leiders van deze workshop, Ad van Kempen (acteur/regisseur) en John Leerdam (regisseur/docent drama), hebben samen met Edison Bornachera van Radio Hoyer de MTS- er Toppenberg aangewezen als de meest getalenteerde gegadigde voor de regie- opleiding. Deze gaat voor een periode van maximaal vijf jaar een opleiding aan de Theaterschool in Amsterdam volgen.

Tevens hebben Van Kempen en Leerdam met een aantal mensen gesproken die enthousiast zijn over het idee een theaterschool in de Nederlandse Antillen te vestigen. Egbert Lamp (OKSNA) en Ephne Isenia (OKSNA), H. Martinus Arion (schrijver), Diana Lebacs (schrijfster, actrice) en Pacheco Domacasse (hoofd Sectie Cultuur) hebben volgens de artistieke leider van de Theaterschool hun volle medewerking aan dit project toegezegd. Van Kempen: "In september zal ik met een uitgebreid plan op tafel komen om de theaterschool hier van de grond te krijgen. Als alles volgens plan verloopt, zullen John Leerdam en ik in februari of maart volgend jaar naar Curaçao terugkomen om misschien wederom een workshop te organiseren".

Ongeveer veertig mensen hebben met veel enthousiasme en liefde voor het toneelvak aan de workshops op Curaçao die in het papiamentu worden gehouden, deelgenomen. Op Bonaire waren in totaal twaalf deelnemers. In deze regie- workshops is op overzichtelijke wijze uitgelegd wat de verantwoordelijkheden zijn van een regisseur. Naar aanleiding van deze workshops gaan de deelnemers nu voor kleine groepjes mensen in huizen theaterstukken opvoeren. Naar Ad van Kempen de Amigoe meedeelde, is er op Curaçao veel talent aanwezig. "Wat deze mensen verder nodig hebben is professionele coaching. En misschien, als er in de toekomst voldoende professionelen op dit eiland zijn, wordt ons ideaal van een eigen theaterschool op de Nederlandse Antillen ook gerealiseerd".

DE BEURS

Donderdag 17 maart 1988

ORANJESTAD – Door Minister van Welzijnszaken, mr. Mito Croes, is afgelopen vrijdag het echtpaar Stanley en Wilma Kuiperi gehuldigd in verband met de enige weken geleden presentatie van "Coreofonia", een uitbeelding van moderne dans en -ballet, welke veel sukses heeft geoogst.

Ter staving van de waardering van de Regering voor deze productie van landskinderen, overhandigde de Minister een certificaat en een cadeau. Tevens sprak de Minister de hoop uit dat spoedig meer van dergelijke programma's gepresenteerd kunnen worden. Als bewijs van waardering voor het ontvangen cadeau en de erkenning door de Minister mocht hij een poster van "Coreofonia" in ontvangst nemen.

AMIGOE DINSDAG 15 MAART 1988

Sint Eustatius

Nieuw bestuur Historical Foundation

ST EUSTATIUS — Op de onlangs gehouden jaarvergadering van de "St Eustatius Historical Foundation" afgelopen maand werd na verkiezingen het volgende bestuur gekozen: presidente Lynette Brice; vice- president Gertjan Hofstee; secretary Joan Cuvalay; penningmeester Jana Morrison.

Algemeen leden bestuur: Hans Arens; Theresita Penijn; Cynthia Cecilia; Miriam Schmidt; Daphne Courtar: Derek Simmons; Carmen Cuvalay; Diana Strudivant; Frances Janoska; Doortje van Casteren; Anne Lee Knobloch; Jaap Vreeling; Ellis Lopes.

Toekomst plannen voor de komende twee jaar van de foundation zijn: het aanleggen van een park ter nagedachtenis aan mevrouw Hester E. Garrett; het laten bouwen van een stenenmuur rond het museum terrein en het oprichten van een maritiem museum in het achttiende eeuws douanehuis aan de Bayroad in de Benedenstad.

AMIGOE

WOENSDAG 16 MAART 1988

ORANJESTAD — In het Instituto di Cultura vindt vanavond om zeven uur de opening plaats van de expositie 'Escultura 1986-1988' door leerlingen van beeldhouwster Maritza Erasmus. De foto laat zien, dat de laatste hand gelegd wordt aan werkstukken.

4

BEURS EN NIEUWSBERICHTEN
Woensdag 16 maart 1988

Filmliga

CURAÇAO

presenteert op Woensdag 16 Maart in theatre De Tempel

KAOS

Regie: Paolo en Vittorio Taviani.
Aanvangstijd: 8.30 p.m.

BEURS EN NIEUWSBERICHTEN
Donderdag 17 maart 1988

FILMLIGA STAAKT VOORSTELLINGEN

WILLEMSTAD - Met de vertoning gisteravond van de Italiaanse film Kaos van regisseurs Paolo en Vittorio Taviani in het Theater De Tempel aan het Wilhelminaplein in Punda, is een einde gekomen aan de maandelijkse filmvoorstellingen van Filmliga Curaçao. Het bestuur van deze vereniging ziet zich genoodzaakt de voorstellingen te staken, vanwege het grote gebrek aan belangstelling voor bioscoop bij het publiek in het algemeen op Curaçao. Na enige tijd met groot verlies te hebben gedraaid, vanwege kosten (bijvoorbeeld van zaalhuur) die niet in balans staan met baten (inkomsten uit verkoop toegangskaarten), rest de Filmliga geen andere keus dan te concluderen dat onvoldoende grond bestaat de maandelijkse filmvoorstellingen voort te zetten en daarnaar te handelen. Curaçao kan zich voortaan erop beroepen een eiland te zijn waar het niet meer mogelijk is een filmvoorstelling in een bioscoop te zien.

Wel houdt het bestuur van de vereniging Filmliga Curaçao zich aanbevolen voor mensen die een manier weten, het gebrek aan belangstelling voor de filmkunst op Curaçao te kunnen verhelpen. Mocht zulks slagen, zal het bestuur in de toekomst de maandelijkse filmvoorstellingen hervatten. Zo bleek onlangs uit een gesprek hierover met Filmliga-bestuursleden Krista van der Meijden, Maup Lanjouw en Jerry Sprockel.

Bioscooploze samenleving

Hiermee is ook een einde gekomen aan het tijdperk dat burgers in deze samenleving tenminste één keer per maand een bioscoopje konden pikken. Hiervoor zullen filmliefhebbers voortaan aangewezen zijn op het buitenland, een tripje naar metropolen als Caracas en New York of anders naar buureiland Aruba, waar de activiteiten op filmgebied, zowel in commercieel opzicht (het eiland telt twee bioscopen die in bedrijf zijn), als qua culturele aanpak op een ontwikkelder niveau staan.

Om een beetje bij te kunnen blijven voor wat betreft nieuw uitgebrachte filmprodukties zullen filmliefhebbers anders aangewezen zullen moeten zijn op een eigen, danwel gehuurde projektor en scherm thuis. Dit is onder anderen een gevolg van de instelling van nogal wat mensen op Curaçao die menen dat wanneer ze een film op video hebben gehuurd en thuis bezien, ze ook een film hebben gezien, hoewel het kijken naar een klein kastje een heel andere belevenis is dan kijken naar het grote witte doek.

Noch bewoners, noch bezoekers van dit eiland kunnen voortaan een bioscoop bezoeken, met uitzondering van de openlucht autobioscoop Golden Drive-Inn in Brievengat, waar echter maar zelden een kwaliteitsfilm wordt gedraaid. In de loop van de laatste jaren zijn diverse bioscopen op Curaçao over de kop gegaan, onder anderen West-End in Otrabanda, Cinelandia en Roxy in Punda, Rex in Marchena, Cine-Rio in Suffisant, maar ook de openlucht bioscoop bij het Cultureel Centrum Curaçao (CCC) in Emmastad.

Algemene ontwikkeling

Alleen in Theater De Tempel was het tot voor kort (gisteren) mogelijk één keer per maand een film, gepresenteerd door de Filmliga, te zien. Al enige tijd echter werd duidelijk dat ook het voortbestaan van deze activiteit op filmgebied aan een zijden draadje hing. Daarvoor was de belangstelling van de zijde van het brede publiek te gering.

Een beetje een mineurstemming heerste gisteravond onder de filmliefhebbers. Voor enkele tientallen mensen nog langer de maandelijkse voorstellingen voortzetten, heeft echter onvoldoende zin. Het bestuur van de Filmliga besloot daarom enige tijd geleden de activiteiten op dit gebied te stoppen, in afwachting van betere tijden.

Misschien kan een conclusie zijn dat in een samenleving waar zo enorm veel eenzijdige publieksbelangstelling heerst voor slechts zang, dans en muziek, nog onvoldoende ruimte is voor andere vormen van ontspanning en vertier. Bijvoorbeeld die te maken hebben met andere culturele uitingen als de filmkunst, maar ook literatuur, schilder-, beeldhouwkunst, om maar enkele alternatieve voorbeelden te noemen voor de hier in deze tijd zo populaire recreatiemogelijkheid die de talloze feesten in hofjes bieden.

Filmliefhebbers die het op prijs stellen regelmatig een bioscoop te bezoeken om een kwaliteitsfilm te zien, voor het sociaal kontakt in de pauze met andere filmgangers, een zinvol, wat diepgaander gesprek om later met een voldaan gevoel van geestelijk enigzins gevoed te zijn, weer huiswaarts te keren, zullen die mogelijkheid voortaan ontberen. Dat, hopelijk in afwachting van ontwikkelingen die de tijden zullen kunnen doen keren.

Wellicht dat het bestuur van de vereniging Filmliga Curaçao dan in de toekomst (misschien volgend jaar) weer actief kan worden om films op Curaçao te kunnen presenteren, waardoor de bioscoopgangers in staat zullen zijn kennis te nemen van situaties en ontwikkelingen in andere landen, van andere mensen, culturen, talen, gewoonten, gedachten. Dit is overigens niet de eerste keer dat de Filmliga genoodzaakt is voor enige tijd een sluimerend bestaan te moeten leiden.

Betere vorming

In het recente verleden was het bestuur van deze vereniging vaker genoodzaakt zich op non-actief te stellen, vanwege het gebrek aan belangstelling voor bioscoopbezoek op Curaçao.

In tegenstelling tot vroegere generaties toen nog florerende bioscopen in bedrijf waren en burgers in deze samenleving wel meer in de gelegenheid waren filmprodukties op niveau te kunnen zijn en voor wat betreft hun algemene ontwikkeling op dit gebied in staat een betere vorming te genieten.

De huidige jeugd van Curaçao heeft voortaan een mogelijkheid minder voor recreatieve en educatieve vrijetijdsbesteding en zulks op een eiland waar voorzieningen voor culturele recreatiemogelijkheden toch al niet zo ruim zijn.

Willem Breuker Kollektief

HET WILLEM BREUKER KOLLECTIEF zal op zijn rondtoer door Mexico, de Verenigde Staten, Canada en de Nederlandse Antillen van 10 tot 16 april op de Nederlandse Antillen verblijven. Op dinsdag 12 april geven zij een concert in Centro Pro Arte. In 1985 waren zij ook op de Antillen en toen hebben zij naast hun concert in CPA ook concerten voor de scholen gegeven. Of dat dit jaar weer het plan is, is nog niet bekend.

Het Willem Breuker Kollectief bestaat uit een groep van tien musici die eigentijdse muziek spelen, maar vooral op die muziek improviseren. Zij doen dat onder leiding van saxofonist en klarinettist Willem Breuker. Hun repertoire bestaat uit combinaties van jazz en klassieke muziek met veel populaire thema's, van mars- en circusmuziek tot dans-, film- en theatermuziek.

Het resultaat is meestal zeer verrassend, het ene moment spelen ze nog hot-jazz, en het volgende zitten ze op een klassiek repertoire, oneerbiedig en onproviserend. Veel van de muziek van het Kollectief wordt geschreven door Willem Breuker zelf, maar elke musicus geeft zijn eigen improvisatie bij dat gezamenlijk geluid.

Het Willem Breuker Kollectief is een bekende verschijning op het North Sea Jazz Festival en het organiseerde grote muziekfestivals in Duitsland, en maakte een toer met Gershwinmuziek, An American in Paris, Rhapsody in Blue, Cuban ouverture etc. in Londen, Zürich en Istanbul.

MIL-koor en blazersgroep Adjadjo

Strenge jurering kenmerkte muziekfestival Sto Domingo

VERMOEID, MAAR ZEER voldaan zijn dinsdagavond het meisjeskoor van het Maria Immaculata Lyceum (MIL), onder leiding van Ramon Williams, en de blazersgroep 'Adjadjo' onder leiding van Aya en Iman Landheer, teruggekeerd van concertreis naar Santo Domingo alwaar zij hebben meegewerkt aan het 13e International Youth Festival of Music, georganiseerd door de onvermoeibare John Walker, muziek- directeur van de Carol Morgan School.

De Adjadjo instrumentalisten hadden een lijvig programma af te werken. Onder het thema 'War and Peace' studeerden koren en orkestleden werken in van onder andere Haydn: diens 'Mass in time of War', Randall Thomas' 'Peacable Kingdom' en de 'Civil War Fantasy' van Jerry Billik, waar onze instrumentalisten, die de reeds aanwezige Junior en High School orkesten kwamen versterken, een hele kluif aan hadden.

Uit het programma citeer ik hier graag het volgende: *"Now in its 13th year, the Carol Morgan Festival de Musica is characterized by a spirit of cooperation. Even the sense of competition gives way to the greater joy of mutual accomplishment. The bringing together of these 91 solo's, 32 ensembles, 10 student conductors, 13 choirs and our festival orchestra is an inspiring act of unity. The 500 voice mass choir works long and hard under guest conductors from three nations in a celebration of music which we hope you will remember. Enjoy!"*

Uit onze blazersgroep waren vijf solisten en twee kleinere ensembles geformeerd, die om de gouden medaille (solisten) en 'awards' (ensembles) hebben gestreden.

JURERING

De jurering bleek dit jaar veel en veel strenger dan voorgaande jaren. Waarderingen (van A tot en met E) werden gegeven voor: toonvorming, intonatie, techniek, interpretatie, artisticiteit, balans (duo's, trio's e.d.). Niet alleen scoorden onze Adjadjoleden uitsluitend A's en B's, maar wisten Robert-Jan Lensink en Dino Williams ieder een 'award' in de wacht te slepen met een duo voor twee klarinetten van I. Pleyel. Fagottist Brian Lau scoorde zeer hoog met zes A's en één B, maar viel nèt buiten de gouden medaille, die naar een Amerikaanse fluitiste ging.

Adjadjo als geheel heeft bijzonder goed gespeeld, en mocht vele aanmoedigingen en felicitaties in ontvangst nemen, zo zelfs, dat dirigent/ componist Tony Guzmán heeft toegezegd een compositie voor onze groep te componeren! Omdat een blazersgroep van twaalf en symphonie- orkesten van een 40 man te heterogeen is om te vergelijken, (beiden niet onder 'ensemble' — hooguit negen musici — vallend) werden daar geen awards voor uitgereikt, maar met de 'Recognition for Outstanding Contribution' is Muziekinstituut Landheer toch erg gelukkig.

Meer dan indrukwekkend waren de concerten op zaterdag- en zondagavond, waar, na de competitie van acht koren in de klassen A en AA, alle dertien gekozen (vijf buiten mededinging, waaronder de beroemde United Nations Singers) en drie orkesten tezamen 'Mass in time of War' en 'Peacable Kingdom' werden uitgevoerd, onder leiding van gastdirigenten Excier Rodriguez uit Santo Domingo, John Motley uit de VS en Ramon Williams uit Curaçao, die 'Joy in the morning' van Natalie Sleeth dirigeerde.

Ramon Williams zou meer over de prestaties van het meisjeskoor van het MIL kunnen vertellen, maar die moest met een lichte voedsel- vergiftiging in een kliniek in Santo Domingo worden opgenomen, zodat u verder commentaar van die zijde pas over enkele dagen kunt verwachten. Ramon Williams komt vanavond weer thuis.

Bij deze veel dank aan de Landsloterij en het CCC, die door hun financiële bijdrage deze onvergetelijke gebeurtenis voor onze twaalf blazers gedeeltelijk mogelijk maakten.

Eind april brengen het Carol Morgen High School Choir en -orkest een muzikaal tegenbezoek aan Curaçao, waar zij het MIL- koor en Adjadjo weer terug zullen vinden in de eenheid en vreugde van goed muziek maken.

IMAN LANDHEER

OUDE WIJK OP PAPIER VOOR NAGESLACHT BEWAARD

SCHARLOO: EEN MONUMENTAAL BOEK

DOOR: IR. BERNARD BUDDING, DOCENT ARCHITECTUUR UNA

Scharloo

P. Pruneti Winkel

Edizioni Poligrafico Fiorentino

Sinds een paar weken wo[illegible] mijn aandacht, wanneer ik bij boekhandel Salas binnenkom, getrokken door een boek, dat ter inzage staat, vlak bij de kassa. "Scharloo" is de titel en het is geschreven door Pauline Pruneti Winkel als weerslag van een promotieonderzoek.

Omdat ik erg geinteresseerd ben in het wel en wee van de oude stadswijken heb ik boekhandel Salas bereid gevonden mij het inkijkexemplaar voor een zondag uit te lenen. Het gebeurt niet iedere dag dat er een boek uitkomt, dat de architektuur van Curaçao tot onderwerp heeft en dit feit alleen al verdient het dan ook om in de krant aandacht te krijgen.

Op 21 maart 1987 heb ik -ook in deze krant- een boek besproken en aan het slot van het stuk een verzuchting geslaakt. Het betrof toen "Architektuur en bouwwijze van het Curacaose landhuis", geschreven door Michael Newton, een boek, dat, volgens mij, een betere uitgave in de zin van een uitgave met een betere papierkwaliteit en lettertype, en mooiere fotokwaliteit verdiende.

Mijn verzuchting is gedeeltelijk gehonoreerd: het boek van Newton is (nog) niet bewerkt, maar er is een nieuw boek bijgekomen in de uitvoering, zoals ik me het boek van Newton in gedachten had voorgesteld.

Het boek "Scharloo" is schitterend uitgevoerd, ingebonden, glad papier met haarscherpe, foto's, waarvan de meeste in kleur; kortom een boek, dat je alleen al vanwege de foto's zou willen bezitten.

Boekhandel Salas heeft tweehonderd exemplaren besteld en deze zijn reeds bij intekening gereserveerd. Echter voor de twijfelaars, die nu misschien spijt hebben, kan gezegd worden, dat er zeker nog een tweede bestelling geplaatst gaat worden.

Ondanks de schitterende en kooplustopwekkende uitvoering wil ik toch enige kanttekeningen plaatsen.

Was het boek van Newton nauwkeurig en analytisch gekonstrueerd, het boek "Scharloo" is warrig samengesteld. Het lijkt alsof de hoofdstukken in willekeurige volgorde in het boek gekomen zijn. Een logische opbouw heb ik er niet in kunnen ontdekken. Terwijl reeds in de hoofdstukken III en IV —summier— op de architektuur wordt ingegaan, komen we het (logische) vervolg "de 18e eeuwse architectuur in Curaçao" tot en met "Classicism and anticlassicism" pas weer vanaf het veertiende hoofdstuk tegen. Daartussen staan een groot aantal, soms zeer kleine en dan weer wat uitgebreidere, op zichzelf interessante hoofdstukken over het sociale leven, de clubs en lodges, de Joden van Scharloo e.d.

Ik mis een inleiding, die de lezer inzicht geven in de denk- en werkwijze van de schrijfster. Een uitgebreide inleiding met een motivatie van de boekindeling is overigens zeer gebruikelijk bij wetenschappelijke publicaties.

De lezer wordt bekend verondersteld met het eiland Curaçao en de ligging van de wijk "Scharloo". Er ontbreekt een korte schets van het eiland, haargeschiedenis en haar ligging. Voor de inwoners van Curaçao is dit niet zo'n bezwaar, maar, aangezien het hier een Italiaanse uitgave betreft met Engelse tekst, ga ik er vanuit dat dit boek voor een grotere verspreiding is bedoeld dan Curacao alleen.

Voortdurend verwijzen naar de diverse panden is in dit soort boeken een noodzaak, daar gaat het boek uiteindelijk om. In het boek zijn twee manieren van nummering gebruikt; enerzijds straat en huisnummer en anderzijds een door mevrouw Pruneti Winkel zelf opgestelde nummering, die terug te vinden is op de losbladige plattegrond van het plangebied. Dit werkt nog wel eens verwarrend en door het vaak ontbreken van verwijzingen naar foto's en/of tekeningen moet je er meer dan echt voor gaan zitten om het boek volledig tot je te nemen.

Voordeel van deze methode is, dat het boek niet na een dag uitgelezen en uitgekeken is en dat hierdoor de leestijd de pittige aanschafprijs wat vergoedt.

Doordat de uitgave in Italie gedrukt is, de tekst in het Engels is, maar er toch veel uitdrukkingen in het Papiamentu en het Nederlands voorkomen, is er bij de tekstcorrectie nog wel eens een (storend) foutje ingeslopen.

Zo heet de Nederlandse samenvatting "Samenwatting" en worden veel Nederlandse woorden in twee delen gesplitst, bijvoorbeeld rust bank in plaats van rustbank en heet het vier stegenplan "Vier Steegjes Plan", een variant, die wat mij betreft overigens wel mag blijven.

Misschien zift ik teveel muggen, maar het onderschrift onder een foto van het Landhuis Ronde Klip klopt ook niet. Dat moet u maar eens opzoeken, wanneer u het boek in huis heeft, want, afgezien van

Vervolg p.8

Vervolg: Scharloo

bovenstaande kritiek, is het boek, alleen al om de illustraties en de dokumentatie achterin de moeite van het kopen zeker waard. Er is een volledig beeld geschetst van Scharloo en het boek zal door de slechte toestand van veel panden, het oneigelijk gebruik van de gebouwen en door (architektonisch) onverantwoorde verbouwingen, met name in het interieur, door de jaren heen als historisch document steeds meer betekenis krijgen.

Voor de Curacaoenaars, die vroeger (en sommigen nog steeds) op Scharloo gewoond hebben is het zelfs meer dan een boek; een familiealbum, een herleving van "die goeie ouwe tijd", toen er 's avonds nog families over de Scharlooweg wandelden, en bij vrienden of familie even binnenwipten op de porch of patio. Een feest der herkenning, mede dankzij de vele (oud)bewoners, die hun herinneringen aan de schrijfster, die zelf ook een (familie)band met Scharloo heeft, hebben doorgegeven.

Het boek Scharloo toont overduidelijk aan, dat "moderne architektuur", want dat was het, toen eind vorige eeuw, -zij hét beinvloed door het classicisme-, ook kan bijdragen aan een stukje eigen identiteit van Curaçao. Ik vrees, dat de "nep" landhuisarchitektuur, die momenteel een "must" schijnt te zijn als het om invullingen en vervangende nieuwbouw in oude wijken gaat, het stadsbeeld niet verrijkt met een weerslag van deze tijd, maar de stad in haar geheel er alleen maar "onduidelijker" op maakt.

De bibliotheek van Tom Janga, ook op Scharloo, is een goed voorbeeld (en helaas een uitzondering) van hedendaagse architektuur, gebouwd met hedendaagse materialen, waarin toch rekening gehouden is met de lokale architectuurtraditie en de schaalverhoudingen van de direkte omgeving.

Pauline Pruneti Winkel is het wat dat betreft met mij eens en laat in het slot van het eerste deel de schrijnende schaaltegenstellingen zien tussen de bibliotheek en de Maduro en Curiel's Bank van Scharloo zien. Wie weet wordt de bibliotheek over honderd jaar wel net zo gewaardeerd als de architektuur van Scharloo nu. Ik hoop wel, dat het gebouw tegen die tijd geopend zal zijn!

Titel: Scharloo
Schrijfster: Pauline Pruneti Winkel
Uitgave: Edizioni Poligrafico Fiorentino, Italia, 1987
Prijs: plus minus Nafl. 100.-
Te bestellen bij Boekhandel Salas

Veel mensen hebben aan het boek "Scharloo" meegewerkt, met name genoemd, maar ook veel anoniem, zoals deze studenten van de afd. Bouwkunde en Civiele Techniek. V.l.n.r. Shirley Tielen, Sander Emanuels, Dick Suen, Yvonne Kock, Paul van Rijswijk (docent), Frensel Mercilia en Phaedra Maduro.

AMIGOE ZATERDAG 19 MAART 1988

Droom van Jan Beaujon verwerkelijkt

Cas di Cultura krijgt kostbare concertvleugel

ORANJESTAD — Voordat gisteravond in het Cas di Cultura het pianoconcert van de pianist Ilan Rogoff begon, werd de droom van de oud-voorzitter van het CCA, Jan Beaujon, werkelijkheid doordat een kostbare concertvleugel van het merk Steinway in gebruik kon worden genomen.

De voorzitter van de Arubaanse Kunstkring, Mike de l'Isle, zette in een toespraak uiteen, dat dankzij de inspanningen van Jan Beaujon, voorzitter van de stichting Schouwburg Aruba, Aruba de beschikking kon krijgen over deze Steinway-vleugel, een investering van ruim zestigduizend dollar. Dankzij het CCA kon Leonard Pizzilinie uit Caracas overgebracht worden om op instructies vanuit Hamburg de vleugel op te stellen en te stemmen. De vleugel kwam in december op Aruba aan. Hij dankte iedereen die hiertoe heeft bijgedragen.

VELE BIJDRAGEN

Waarnemend voorzitter van de stichting Schouwburg Aruba, Carlos de Cuba, wees er vervolgens op, dat dankzij de inzet van Jan Beaujon, die hier onder meer een fonds voor vormde, deze vleugel nu op Aruba beschikbaar is. Het tien jaar geleden opgerichte fonds voor deze aankoop kreeg in de loop der jaren vele bijdragen. Voorts droegen bij het CCA, de ONOCA, de Sticusa, de Arubaanse Kunstkring en de stichting Schouwburg.

De Cuba betreurde het dat Jan Beaujon wegens ziekte niet aanwezig kon zijn om zijn droom in Cas di Cultura werkelijkheid te zien worden. Tezamen met Leonard Pizzilinie opende de voorzitter van de Arubaanse Kunstkring met een gouden sleutel de vleugel.

De Israëlische pianist Ilan Rogoff, die vanuit Bogotá op Aruba was aangekomen, sprak zijn waardering uit, dat hem de eer werd gegund om op deze Steinway-concert-vleugel het eerste concert te mogen geven.

Hierna volgde een concert, dat een groot succes werd en waarbij gewezen werd dat de concertvleugel een belangrijke aanwinst voor Cas di Cultura is, dankzij het initiatief en de inzet onder leiding van Jan Beaujon.

IK BEN EEN FANATIEKE CURAÇAOSE

Joceline Clemencia

JOCELINE CLEMENCIA hield, zoals de Amigoe berichtte, op zondag 6 maart een lezing op de UNA over de poëzie van Elis Juliana, die hij publiceerde in de drie bundels OPI (Organisashon, Planifi.tashon, Independensia).

Er waren bij die lezing veel belangstellenden, maar meer nog vonden het jammer dat zij er niet bij konden zijn. Voor hen vertelde Joceline het een en ander over zichzelf en gaf ze de tekst van haar lezing aan de Amigoe, zodat daaruit wat samenvattingen kunnen worden opgenomen.....

FANATIEK

Joceline Clemencia werd op Curaçao geboren en noemt zichzelf een fanatieke Curaçaose. Op mijn vraag wat ze daarmee bedoelde, antwoordde ze: "Ik geloof in de mogelijkheden van Curaçao. Het is belangrijk dat we daaraan werken en zorgen dat de dingen verwezenlijkt worden. Ik blijf geloven, dat als een bepaalde ontwikkeling op gang komt, het ook mogelijk is. Er wordt te veel gekankerd, op de jeugd, op het lage ontwikkelings-peil op Curaçao, enz. Ik heb moeite met die uitspraken. Je kan wel blijven zeuren, maar je moet wat doen. Geef scholing voor volwassenen, werk in de buurtcentra.

De dingen moeten op gang gezet worden. Onderwijs is heel belangrijk. Het is heel erg dat de gedeputeerde wil hakken in het onderwijs. Dat is de basis waarop de ontwikkeling van ons land gebaseerd is".

Joceline was leerling van het MIL en heeft in Nederland M.O. Spaans gestudeerd. Na haar terugkeer op Curaçao gaf zij drie jaar les op het Radulphus College, daarna ging zij naar het Peter Stuyvesant College waar ze nog steeds werkt. Twee jaar geleden had ze genoeg van de routine, die naar haar idee niet meer zou veranderen tot haar pensioen toe. Ze had behoefte om over haar vak te praten, en ze wilde doorstuderen, nieuwe dingen beleven. Daarom is zij naar Nederland gegaan om haar doctoraal Spaans te doen. Haar afstudeer-scriptie wijdde zij aan Elis Juliana. Waarom?

"Ik ben gewoon begonnen met het werk van Elis Juliana te lezen en wat hij schreef sprak me aan. Ik proefde steeds dat hij heel diep over de dingen van hier nadacht. Hij durfde bepaalde negatieve dingen van ons te zeggen, niet onplezierig, artistiek, maar hij deed het.

Ik heb zelf vaak moeite met onze manier van zijn, Elis ook en hij zegt het. Hij legt de vinger op de zere plek. Ik wilde meer weten over deze figuur en zijn werk. Ik ben toen met hem gaan praten. Dat waren heel leerzame gesprekken. Ik heb veel van hem geleerd. Hij moet het erg moeilijk gehad hebben.

RACISME

Nu, vandaag, kan ik zeggen op de UNA: Er is wel racisme op Curaçao, maar dat heeft geen sancties voor me. Elis zei dat ook al in de jaren vijftig voor de radio. Hij werd opgebeld, uitgescholden, men lachte hem uit of maakte hem belachelijk. Het vereiste moed van een zwarte Curaçaoënaar, die niet academisch gevormd was, om dat te doen. Nu is het progressief om zoiets te zeggen, maar toen was het pas echt progressief, het vroeg durf".

"Ik wilde studeren, maar ik wilde zinvol studeren. Alles wat ik deed, probeerde ik te doen met verwijzing naar Curaçao of naar school. Een scriptie moet ook zin hebben. Er worden al zo veel scripties geschreven over b.v. Garcia Marquez, over de hele wereld. Ik koppelde het, studeren en schrijven over Elis".

Kon je makkelijk aan materiaal komen?

"Nee, helemaal niet. Naar welke bibliotheek moet je? Er bestaan maar een paar regeltjes over hem en in die paar regels herhaalde de een de ander. Iedereen schreef "humor", maar als je met Elis praat, is het niet humoristisch. De een praat de ander na.

Waar moest ik materiaal vandaan halen? Ik vroeg het aan Elis zelf, en aan Lucille Haseth, aan Nydia Ecury en aan pater Brenneker. Gaan praten met pater Brenneker is op zich al een leerschool. Elis Juliana en pater Brenneker weten zoveel, dat kun je je niet voorstellen. Er is geen waardering voor wat ze hebben gedaan. Wat gebeurt er met alle kennis in die hoofden? Wat gebeurt er met al die banden en aantekeningen en foto's? Stel dat er eens brand uitbreekt? Ze zijn zo bescheiden met hun kennis. Het zijn geen mensen die publiciteit

zoeken, maar ze weten meer dan tien universiteiten bij elkaar. Ze hebben eens een aanvraag ingediend om hulp van iemand die geschiedenis heeft gestudeerd om te helpen met filen, maar dat is nooit gehonoreerd. Ze zijn allebei heel willig hun kennis over te dragen, ze kenden me niet, maar ik was altijd welkom.

Elis Juliana verdient veel beter behandeld te worden, ook door de overheid. Nicolas Guillen is op Cuba een nationaal begrip als de oude, talentvolle, maatschappij- bewuste kunstenaar. Dat is de manier waarop Elis hier behandeld zou moeten worden".

kinderen hier weten van niets. Ik weet ook weinig. Ik ga mee met excursies naar Banda Bou om te leren. De jongeren kunnen geen tambu dansen. Wie heeft het ons geleerd? Wie heeft ons ooit liefde bijgebracht voor de tambu? Alleen ordinaire mensen deden dat, nette mensen niet..... Waarom krijgt ISOCO in het buitenland meer waardering dan hier? Door hun muziek leeft de muziek di zumbi weer. De paar oude mensen die het hun geleerd hebben zijn inmiddels overleden. Dat zijn mijn redenen om aan de slag te gaan met werk van hier".

deskundige gevonden worden die ook Papiaments kon lezen. Dat is toen mijn oud-collega Aart Broek geworden. Ik heb de scriptie wel in het Spaans geschreven en alle teksten vertaald in het Spaans".

"Hoe meer ik doorging, hoe meer ik ontdekte en hoe meer ik erachter kwam dat Elis Juliana een klassieke Curaçaoënaar was. Hij laat zien dat je compromissen moet sluiten, anders overleef je het niet. Af en toe schopt hij en kijkt dan naar de effecten. Compromissen sluiten hoort hier, past hier; je moet laveren. Het is besmettelijk. Het is een geaard-

Waarom juist Elis Juliana en niet bijvoorbeeld Pierre Lauffer?

"Elis spreekt de waarheid op een Curaçaose manier via zijn gedichten. Pierre Lauffer was te bot. Hij zei: "Farizeeër". Elis Juliana zegt hetzelfde, maar met een mooi jasje aan. Als je de botte waarheid zegt, denkt men: het gaat over hem, niet over mij.

Dat trok me. Het is poëzie, het is gecomprimeerd. Het is een spelletje, heel simpel, maar met een groot effect. Niemand doet hem dit op dit moment na. We moesten meer OPI's hebben, meer Elissen, en meer discussies over OPI's, dan waren we een stuk verder".

We moeten werken aan de mogelijkheden van Curaçao

Hij is niet de enige miskende kunstenaar?

"Hermanito had op de t.v. een interview met de danser Juancho Schmidt. Die heeft internationale erkenning gekregen met zijn mazurka's en andere dansen. Nu moet hij nummers verkopen om aan de kost te komen. Waarom is er geen werkplaats waar hij zijn kennis kan overdragen?".

"Wij halen buitenlanders naar hier en denken dat Curaçao zelf niets te bieden heeft. De

Gaf het geen problemen met Papiaments aan de slag te gaan bij je studie Spaans?

"Ik moest het wel motiveren. In het Caribisch gebied wordt Spaans gebruikt. Het Papiaments is aan de Universiteit van Amsterdam aan bod gekomen door het werk van Raul Römer. Waar ruimte is voor de taal, moet ook ruimte zijn voor de literatuur in die taal en dat werd ook zonder probleem geaccepteerd. Wel moest er een

heid die niets te maken heeft met de zwarte Curaçaoënaar, allemaal hebben we het, joden, protestanten, Portugezen, zwarten, allemaal".

De rol van de vrouw in onze maatschappij is belangrijk voor je?

"Ik vind het tof van Elis dat hij partij kiest voor de vrouw en tegen zijn eigen soortgenoten, terwijl hij net zo is als zij: "Mi ta mes un kaka ku tur", zegt hij zelf".

Krijgt de Antilliaanse literatuur ook een kans bij jou op school?

"In 6-VWO moeten de leerlingen een scriptie maken voor het mondeling examen. Ik geef ze de ruimte als ze daarvoor een Antilliaans auteur willen pakken. Een jongen heeft b.v. geprobeerd aan te tonen dat Richard Hooi een afro-caribisch schrijver is die poesia ritmico schrijft.

Onze UNA moet zich ook meer bezighouden met Curaçao te beschrijven. Alle universiteiten in de regio houden zich bezig met het beschrijven van het Westindisch gebied op allerlei terrein. De UNA zou op een wetenschappelijke en serieuzer manier de geschiedenis en het zijn van deze eilanden moeten beschrijven. Daarom is het belangrijk dat er een Faculty of Arts bijkomt".

Organisashon Planifikashon Independensia

JOCELINE CLEMENCIA heeft de poëzie van de drie bundels OPI van Elis Juliana (in totaal 106 gedichten) op semantische gronden onderverdeeld in 17 themagroepen. Die themagroepen verdeelt ze weer in vijf hoofdgroepen, nl.

1. Afrikaans eufemisme of camouflage- cultuur.
2. menselijke relaties.
3. handel en politiek.
4. dood.
5. regeneratie.

Uitgaand van die hoofdthema's heeft ze de gedichten ingedeeld en heeft ze gezocht naar de boodschap die in de gedichten voor de lezer verborgen zit.

Onder de eerste themagroep vallen de gedichten over religie, geloof, bijgeloof, carnaval, hypocrisie, onwetendheid en zelfvernietiging, mode, imitatie en alle complexen. Religie, zegt Juliana, speelt een grote rol in het leven op Curaçao. Religie is ook een statussymbool: denk eraan dat de slaven niet protestants gedoopt werden. Er zit in religie ook een element van hypocrisie. De slaven werden door de paters gedoopt met toestemming van de shon. Niemand vroeg of ze wilden of wat ze eerder geloofden. De slaaf moest meedoen. De pastoor en de shon waren twee handen op één buik. Juliana: "Ze leerden niet bidden, maar gebeden zeggen. De kerk was het huis van God. Daar alleen was God, niet in het dagelijks leven".

KREDO

Mi ta kere
ku todopoderoso
a traha masha duru
di djaluna mardugá
té djasabra'nochi
p'ela krea mundu
i ku djadumingu
di tantu kansansio
e mester a sosega?
Mi ta kere tambe
ku si mi no kumpra
un sakrifisio di misa
pa mi defuntu stimá,
ni den siman
ni djadumingu
su alma pekador
lo no por deskansá?

Elis Juliana keert zich niet tegen alle religie. Er is een diep geworteld religieus gevoel, nog stammend uit Afrika. Onze hedendaagse religie is, zo zegt hij: "Een jurk van Europese magie over een hamas van Afrikaanse magie".

Ook het volksgeloof en het bijgeloof vallen onder dit the-

Elis Juliana

ma. Naar de Curaçaose folklore heeft Elis Juliana veel onderzoek gedaan en hij heeft erover gepubliceerd en lezingen gehouden. Hij sloot echter zijn ogen niet voor het bedrog dat bijvoorbeeld met brua mogelijk is.

Carnaval is het feest bij uitstek van de vermomming. Het is een onmisbaar attribuut in de grote komedie van het eufemisme.

DEMASQUE
Spil spil, bisami kla
sin temor ni trastería:
Kón bo ta haña bo amigu
disfrasá pa karnaval?
Wel, pa mi ta franko kubo,
t'awor bo ta normal;
ku bo wowo di kolebra
ku bo boka di kochinu
bo por grita libramente
sin ningun hende pone
tinu:
Pueblo por bien kome
kaka,
basta ami haña plaka
pa mi chambuká aden.

Hypocrisie is een wat scherper woord dan camouflage. Juliana ziet het in allerlei hoekjes van onze samenleving. Het is een vorm van bluf, men heeft niets nodig van niemand, of men wil graag helpen, maar helaas, net, die dag, zijn er vele redenen waarom het niet kan.

DEPENDENSIA
Kaminda bo ta mirami
aki,
mi no tin mesté'i n'un
hende
hasi ní dunami nada
pa mi tin ku paga danki

Mi tin mi kasá, mi yunan,
mi outo i mi propio kas.
Mi trabou ku bon salario
i derecho di penshon.

Mi tin mi bon sèn na
banko
ku ta duna basta interés
pa mi sigi biba dushi
sin ningun dolo'i kabes.

Ai karamba!
Gas di mi laiter a kaba.
Amigu, fiami bo lusafèl

Onwetendheid omschrijft Juliana zelf met: "We leven leeg, als we zo doorgaan graven we ons eigen graf". Een goed voorbeeld van wat hij bedoelt, geeft het gedicht Viktima:

VIKTIMA
Chikitin ta broma
su amigitu di klas:
Nos tin un frishidèl
masha grandi mes na kas.

Bo ta primi un kònòpí
e ta basha èis gamá
pa bo traha friofrio;
mashá dushi mes; bo sa?!

Awe mama n' ta'tin sèn
pa nos a kumpra pan.
Si bo dunami pida dibo
bo ta haña èis mañan.

En natuurlijk hoort de mode en het volgen van modegrillen tot dit thema.

MINI
Mini a bini.
Mini a bai.
Rékétin pas amèn!
Hubentut nó ta korda
ní hasi misa p'é.
Ma muhénan kabesura
'kofi a kaba'
'suku n' tin mas'
'laputa ta blè'
ketubai ta lamentá
defuntu Mini riba kaya
show nan diki'bèl
kròbòkròbò di spatader
anto hubentut ta lusi
den nan maksi.
Yá bo sa!

Elis Juliana spreekt zelf over Afrikaans eufemisme. Een eufemisme is een manier om harde, scherpe, moeilijke dingen op een zachtere manier te zeggen. Het is een Antilliaans cultuurgegeven dat nog stamt uit de slaventijd.

Het was vaak nodig om een manier van communiceren te ontwikkelen die een beter begrip mogelijk maakte. We vinden dit ook terug in de teksten van de tambu, die vaak niet zelden wat ze leken te zeggen. Dit is uitgegroeid tot een kunst. Het is een vorm van een "goed gesprek". Men verzacht de berichten die hard aankomen.

Brenneker schrijft in Zjozjoli: "sterven (muri), is een hard woord, je kunt het ook meer bedekt zeggen; heel mooi is: "hij is naar zijn werkelijke wereld vertrokken", meer zakelijk: "hij heeft zijn paspoort ingeleverd" en zeer concreet: "het witte laken heeft zijn borst bedekt". Deze eufemismen zijn artistieker en positiever dan "sterven". Alle culturen kennen dit soort eufemismen maar op Curaçao, zo constateert Juliana, is het tot een kunst geworden, niet alleen voor het negroïde volksdeel, maar dwars door ras, religie, leeftijd, sekse en status heen.

Joceline Clemencia ziet de gedichten rond het thema camouflage als een rode draad door het hele werk van Elis Juliana lopen.

De tweede groep van Joceline bevat de thema's over menselijke relaties. Over de relatie man-vrouw zegt Juliana: "het ONZE VADER vormt al een basis voor discriminatie van de vrouw. Zegt het niet: in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?" Over moeders en over vrouwen spreekt het niet. Toch geven vrouwen het leven door, verzorgen de kinderen en voeden ze op. Elis springt in de bres voor de vrouwen, want in onze maatschappij staan ze op de tweede plaats en de man voelt weinig verantwoordelijkheid voor vrouw en kinderen". Over de liefde tussen man en vrouw zul je in deze bundels geen enkel gedicht vinden.

BAR

Miranos sintá den bar
ta hunga milionario.
Kada beter ku nos dal
nos ta sinti más kariño
pa e la-reina enkantá
ku ta hari ku nos tur
segun su pechunan ta lur
tra'i su blusa eskotá.
Nos kada un ke demostrá
ku nos stoma ta furá
ku chumbu di nos sueldo.
Kadabes nos ta yam'e
ku mashá bravura
trese un bòter mas dje kos
ku ta oumentá kentura.

Nos ta hala, hala, hala
gosa, hala, lubidá
tur fatiga, tur problema
dje muhé kansá na kas
ku ta bio yora preokupá
ki ora nos lo regresá
ku loke sobra pa e kumpra
maske t'un bleki machiká.

MOMENTO GLORIOSO

Ketu negra
no papia
no muf
laga bo kabes
keda kima
mi pechu
te saka biar
na mi kurason

ketu
negra

Opvoeding en onderwijs liggen Elis Juliana na aan het hart. Hij had een grote liefde voor zijn moeder en dat spreekt uit zijn werk.

ENTREBISTA

Mi ta kontentu señor
p'e oportunidat...
ku nos organisashon
haña más publisidat.

Nos ta lucha duru
pa tur muhé den sosiedat.
Nos ta eksigui e machunan
nos derecho di igualdat.

(Dispensami un ratu, señor!
E muchanan tin mi kansá.)

Nelly, kí fata bo ku Osca?
-Maai e nó ke yuda laba kosi-
Ai Nelly nó sarami, yu.
M'a bisabu ya mil be
ku trabou di den kushina
ta solamente pa muhé! (?)

Ook laat Juliana zien hoe wij in onze opvoeding soms minder waarde hechten aan onze eigen tradities en meer waarde aan vreemde invloeden: hoe blanker, hoe mooier, houdt wel in dat zwart lelijk wordt.

CHARADA

Mi n' po' kompròndé
ta kon mi yunan so
tin mal kabes asina.
Ní mahos nan n' ta.
Nan tin bon kabei
i nan tin bon koló
ma unda ku nan yega
nan ta pasa malu.
Poko yu mané lolas
ku semper ta keda 'tras
mané kabritu mankaron
anto aki na kas
nan ta bringa otro
mané burdugu hostiná.

¡Mira yuku di lakrana
mi ta his'é glas aki
garn'e riba bo kabes!
Boso tur, delaster unu
ta manera kos plegá.

Bai, bé yora ayabanda.
Boso tin mi disgustá!

De politiek is voor Elis Juliana een handeltje. Zij verkopen hun produkten, leugens, om winst te halen, de stemmen van het volk. Er zijn niet minder dan 17 gedichten over het politiek bedrijf in de bundels te vinden.

PICHON

IFULAN TIN palabra!
Señor Presidente,
un kaso urgente
ta pidi atenshon.

Kón por ta posibel
Señor Presidente
loke ta pasa den kouchi
di nos Imigrashon?

Señor Presidente
palomba di apenas
diesseis pluma ta drenta
praktiká prostitushon.

Hopi palomba gai
Señor Presidente
ta bira miyonario
riba lomba di pichon.

Ma Señor Presidente,
hopi ta yuda tambe
pa fermidat kontagioso
desgrasiá nos pobiashon.

Ta kén ta kulpabel
Señor Presidente?
Buchi Wan Pia Fini
o Respetabel Shon?

Dronkenschap en dood vallen voor Juliana onder één noemer. De dood jaagt hem geen angst aan. Hij kan de dood kalm accepteren: als je leeft, moet je ook sterven. Simpel en duidelijk.

MUSHI

Figurabu; m'a bai doktu
pa djis un pèshi na mi kara.
E hombu kens ta bin bisami
ta mi sanger a venená.
Alkohol i'a fretu mi higra
i tur mi tripa ta borá.
Si mi dal un beter mas
mi dianan lo ta kontá.

Mi dí: Ombu lag'i pompa.
Ta trinta añ mi tin ta bebe
sin nunka mi kabes a morde;

e par'i aña ku ba studia
ta kiko asina bo por sa?

M'a bira tuma mi reseta,
pasa na shap di 'Langulé'
klap un mushi a-la-machu
sin spièrta mas su manisé.

De dood is geïntegreerd in het leven. De Ocho Dia, de week bidden na het overlijden van een vriend of familielid, is een religieus afscheid, maar ook een tijd van samen vieren, samen eten, samen drinken en verhalen vertellen. Hoewel Elis Juliana ook op dit terrein wel hypocrisie constateert, is hij hier toch niet zo kritisch als op de andere terreinen.

REGENERATIE

De laatste groep thema's vat Joceline Clemencia samen onder het woord: regeneratie, een heropvoeding dus die de degeneratie moet tegengaan. De poëzie van de vooruitgang, van de maatschappij- verandering valt hieronder.

Joceline heeft geprobeerd samenhang te ontdekken tussen de verschillende gedichten in de bundels OPI. Het is verbazingswekkend vond zij, te zien hoe alle gedichten betrekking hebben op de dagelijkse realiteit van Curaçao. Daarom moet men de gedichten ook bez[illegible] door een lokale bril, anders zijn ze niet goed te lezen.

De vijf groepen worden dan tot symbool, het centrale thema van de gehele bundel, een symbool van camouflage. De conclusie van Joceline Clemencia is dat OPI een duidelijk emancipatoir perspectief biedt en dat de vooruitgang gebaseerd moet zijn op de acceptatie van de Curaçaose werkelijkheid die wij niet moeten zoeken in Afrika of in Europa, maar hier op de Caribische Antillen, op weg naar onafhankelijkheid.

NEL CASIMIRI